

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς ἀφρικανικῆς αἱρεῖ ὑπεργένετον τὸ ἀνάστημά του ὁ Νότος. Μὲ τῆς στυγνῆς μοχθηρίας τὴν μάστιγα ῥαβδίζων τὸν πόντον ἐγείρει τὰ κύματα πελώρια εἰς δρόμον σφοδρὸν πρὸς βορρᾶν. Ραχδαῖαι ἔχ τῆς μάστιγος τοῦ δεσπότου διαπλέουσι τὸ Λιθυκὸν Πέλαγος καὶ τὸ Κρητικὸν καὶ πλήγετουσι μαινόμενα τὰ παράλια τῆς νοτίου Πελοποννήσου. Κατέξαναν καὶ εἰς ἐρείπια ἐσώρευσαν τῆς Μεθώνης τὰ τείχη, ἀλλὰ τοῦ Ταινάρου οἱ βράχοι σιδηρεοί, ἐπὶ χιλιετηρίδας τυπτόμενοι, ἀφθαρτοί αἱρευταί πρὸ τῆς ὄργης τοῦ Πόντου.

Ἐκεὶ τὰνθρώπινα, ἐνταῦθα τὰ θεῖα ἔργα.

Ω ! τὰνθρώπινα ἔργα, τὰ ἔφημερα.

Ίδοις ἐ 'Αχιλλεύς. 'Ὕπὸ θεᾶς ἐγεννήθη μητρός, ήτις εἰς ἀμβροσίαν ἔλουεν αὐτόν, ἵν' ἀθάνατον καταστήσῃ. 'Ανέδραμε πελώριος, ἔλαμπεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ σέλας φωτὸς καὶ ἡ φωνὴ του κεραυνία ἀντήχει εἰς τὰς δειράδας τῆς "Ιδης. Τρόμος ἦτο δλῆς τῆς Ἀσίας. Τὴν θείαν, διὰ τὴν μητέρα, καταγωγὴν αὐτοῦ δεικνύει, δτε καὶ δικαίως ὄργιζόμενος δὲν ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἡγεμόνος τῆς στρατιᾶς, δτε καὶ μηνίων πέμπει εἰς σωτηρίαν τῶν κινδυνευόντων Ἐλλήνων τὴν στρατιὰν αὐτοῦ, δτε, ἐνῷ προλέγει αὐτῷ ἡ μῆτηρ ὅτι θ' ἀποθάνῃ, ἀν φονεύσῃ τὸν "Εκτορα, αὐτὸς ἀποκρίνεται,

κείσομ", ἐπεὶ κε θάνω· νῦν δὲ κλέος ἐσθλὸν ἀροίμην,
δτε ἐκ τῶν λαφύρων τῆς "Ὕποπλακίας Θήρης ἐξέλεξε δι' ἔκυτὸν
οὐχὶ χρυσᾶ ἐκπώματα καὶ χρυσοῦς κρατῆρας, ἀλλὰ λύραν,
πρὸς ἣν τῶν ἡρώων ἄδει τοὺς ἀθλους καὶ δτε συμπαθῶς φέρεται πρὸς
τὸν Πρίαμον καὶ ἀποδίδει εἰς ἐκεῖνον τὸν "Εκτορα πρὸς ταφήν.

Ἄλλ' ἦτο θυητοῦ πατρός, καὶ τοῦτο ἵσως δηλοῖ τὸ μυθεύόμενον δτι, δτ' ἐβάπτιζεν αὐτὸν εἰς τῆς ἀθανασίας τὰ γάματα ἡ μῆτηρ, ἡ ἑτέρα πιέρνα αὐτοῦ δὲν ἐδράχη, θύρα οὕτω γενομένη πρὸς

τὸν θάνατον δι' αὐτόν. Καὶ ἀπέθανεν ὑπὸ τὸ τόξευμα δειλοῦ παρθενοπίπου ὁ ἡμίθεος.

Καὶ δικαίως εἶπεν ὁ Πίνδαρος¹ «Ἐφῆμεροι πάντες· σκιάς δναρ
ἢ σκηνθρωπος».

'Αλλ' ἴδε τὴν ἄχραντὸν θείαν οὐσίαν. 'Εδιώχθη ἐκ τούρα-
νοῦ ὑπὸ τοῦ Διὸς κρατερῶς μηνίοντος ὁ Ἀπόλλων, ἐν ἀνθρώπου
σχήματι ἀνὰ τὴν γῆν ἐπλανήθη καὶ ἐβδοκησε χυδαίου ἀνδρός, τοῦ
Λαομέδοντος, τὰς ἀγέλας. "Ἄν εἶχεν δρθαλμοὺς ὁ παχὺς τὸν νοῦν
Ἀσιάτης ἔκεινος, θὰ ἔβλεπεν ὑπὸ τὸν ποιμένα τὸν θεόν, δστις μετὰ
μικρὸν πάλιν εἰς τοὺς αἰθέρας ἀνελθὼν καταλάμπει τὸ σύμπαν μὲ
τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ τὰς ἀδαμαντίνας μαρμαρυγὰς καὶ μεταξὺ τῶν
θεῶν,— τῶν δυνάμεων τοῦ σύμπαντος— κρούει τὴν ἐναρμόνιον λύ-
ραν τῆς χάριτος καὶ τῆς εὔμουσίας.

Καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, οὐχὶ ἐν τῷ μύθῳ, ἀνθρωπίνης οὐσίας ἐγένοντο
ἡ Σεμίραμις, Ῥαμεσῆς ὁ μέγας, οἱ ποιηταί, οἱ τεχνῖται τῆς Περσίας,
τῆς Φοινίκης, τῆς Αἴγυπτου, ὃν τὰ ἔργα ἀπέθανον μετ' αὐτῶν ἡ ἀση-
μα διὰ τὸν πολιτισμὸν κείνται, ἀλλ' ὁ Δαυΐδ, ἡ Ἀριστοφάνης, ἡ
Πλάτων, ὁ Περικλῆς, ὁ Ἀλέξανδρος, Ἀνθέμιος ἡ Τραλιανός, Ῥω-
μανὸς ὁ μελψόδες, ὁ Σαΐξηρ, ἡ Γκαίτε ἐκ θείας στίλθοντες αἰγλης
συμπάρεδροι κάθηνται ἐπὶ τοῦ Ὁλύμπου τῆς ἀθηνασίας.

'Ανθρώπινα ἔργα ἐγένοντο τὰ κράτη τάσιατικά, τὸ δυτικὸν ῥω-
μαϊκὸν κράτος, ἡ φραγκικὴ αὐτοκρατορία Καρόλου τοῦ μεγάλου, ἡ
Βενετία. Διεσκορπίσθησαν εἰς ἀνεμοφέρητον τοῦ κύματος ἄχνην.
'Αλλ' ἴδοι ἀρθαρτα καὶ αἰώνια ὁ Ἐλληνικὸς πολιτισμός, ἀνέσπε-
ρος ἥλιος τῆς οἰκουμένης, τὸ Βυζάντιον ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ τούτου
καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ προμαχοῦν κατὰ τῆς ἀγροίκου καὶ θηριώ-
δους Ἀσίας καὶ τῆς ἀγροικοτέρας καὶ θηριωδεστέρας Εὐρώπης.

'Ιδοι ἀρθαρτον καὶ αἰώνιον τὸ Ἐλληνικόν. Εἰς χρόνους πα-
λαιοτάτους κατέλαθον πλεῖστον αὐτῆς λαοὶ ἀσιατικοὶ Φοίνικες,
Κάρες, Αἴγυπτοι, ἀλλ' ἐξεδιώχθησαν οἱ βέβηλοι ἐκ τῆς ιερᾶς γῆς·
μέχρι Σαλαμίνος κατεπόντισαν αὐτὴν αἱ στρατιαι τοῦ Ξέρξου, ἀλλὰ
παλιρρόθιον τὸ κῦμα τοῦ Ἐλληνισμοῦ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ἐκάλυψε
τοῦ Ἰφάσιος τὰς ὅχθας ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Εἰς χρόνους διστάρους παν-
τοῖοι σκαιοὶ καὶ ἀγριοὶ λαοὶ Γότθοι, Σλαύοι, Νορμαννοὶ ἐκ τῆς Ευ-

¹ Πινδ. Πυθ. 8, 135.

ρώπης, ἐκ τῆς Ἀσίας Ηέρσαις οἱ Σασανίδαι, Ἀραβεῖς, τὰ παντοδαπὰ ταταρομογγολικὰ φύλλα τῶν Οῦννων, τῶν Ἀβάρων, τῶν σελδσουκιδῶν Τούρκων, τῶν Μπολγγάρων ἐπέδραμον τὴν μητέρα Ἑλλάδα γῆν, ἀλλ’ αὕτη ἀσειστος ἔστη κατὰ πάντων καὶ ἐπεκράτησεν αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Φυχῆς ἀγομένη. Ὡπό τῆς Ἐθνικῆς Φυχῆς, ητις ἔσωσεν αὐτὴν καὶ δὲ ἐπνίγετο εἰς τὸν ωκεανὸν τῆς δουλείας τῆς Ῥώμης καὶ δὲ ἡ κατάρα τοῦ χριστιανισμοῦ, αἱ Σταυροφορίαι, ἐπηλθον κατ’ αὔτης. Ἀλλ’ δὲ τέλος ἡ Δ’ Σταυροφορία — τῆς ἰστορίας τὸ ξνάθεμα διὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους — προσέβαλεν αὐτῇν, τότε τοῦ ἔργου τῶν Φραγκοταλῶν τούτων συμπράκτορες ἐλθόντες οἱ δομανίδαι Τούρκοι κατέβαλον πάλιν ἡμᾶς.

Ἄλλα μόνον τὸ κράτος ἡμῶν κατέβαλον τὸ πολιτικόν. οὐχὶ τὴν Φυχὴν τοῦ Γένους. Αὕτη δὲν κατεβλήθη· διότι ἐδῆμας, καὶ ἐν μετὰ βορβόρου δυτιώδους συμφύρεται καὶ ἐν εἰς τὸ οἴμα τὸ σεσηπόδε τῶν χοίρων. δὲν μιαίνεται, δὲν θαμβοῦται. ἀλλὰ πάλιν εἰς κρυσταλλίνην πλυνόμενος πηγὴν στίλθει ὡς τὸ ἀστρον τῆς αὐγῆς εἰς ζεμον βασιλίσσης ἢ ἐπὶ τοῦ στεφάνου ἀγίας εἰκόνος. Καὶ τὸ Γένος ἡμῶν, ἐν ἔπεσεν εἰς τὴν ζδελυμίαν τῆς δομανικῆς δουλείας, ἐξήγαγεν αὐτὸ διμίαντον ἢ Ἐθνικὴ Φυχὴ. Λάμπει τιμῆν καὶ ἀγλαόν, διέπει ἐβαπτίσθη εἰς τὰ δαμαντόρευτα νάματα τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας.

Τὸ Βυζάντιον — παμμέγιστον αἰρόμενον ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἰστορίᾳ διὰ τοὺς σοφοὺς καὶ ἀνδρείους βασιλεῖς αὐτοῦ, διὰ τοὺς περικλεεῖς στρατηλάτας, διὰ τοὺς συνετοὺς πολιτικούς, διὰ τοὺς εἰς τὴν φιλοσοφίαν, εἰς τὰς ἀλλας σπουδάς, εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὴν τέχνην χάριν τοῦ πολιτισμοῦ ἐργασθέντας ἀδρᾶς διανοίας ἀνδρας, — ἀσειστον, κράτος ἔχον ἐπὶ τῆς πλειστης γῆς θὰ διέμενε μέχρι νῦν, ἐν πλείονα φροντίδα περὶ καθολικῆς παιδείας τῶν πολιτῶν ἥθελε λάβῃ. Δυστυχῶς γνῶμαι ἀνελλήνιστοι ῥωμαῖκαι καὶ ἀσατικαι ἐν αὐτῷ ἐπεκράτησαν, καὶ παρὰ τὰς μορφὰς τὰς ὑπερόχους ἐν τοῖς γράμμασι Χρυσοστόμου τινός, Προκοπίου, Φωτίου, Ψελλοῦ, Ἀννης τῆς Κομηνηῆς ἔχομεν δύχλον ἀπαιδεύτων, ὃν τινες, οἱ πάροικοι καὶ οἱ προσκαθήμενοι, ἥσαν κατὰ βαρβαρικὰ νόμιμα ἐν δούλου μοίρα.

‘Αλλ’, επως ὁ θάνατος, καὶ ἡ δουλεία ἀπαντας δμοίους καθιστᾷ. Μετὰ τὴν κατάκτησιν λοιπὸν τὴν δομανικήν, οἱ τοῦ Γένους ὑπερέχοντες σκεψθέντες εὗρον δτι τῶν κυριωτάτων τῆς ὑποδουλώσεως

αἰτίων ἃ τοῦ ή μετρία τῶν Ἑλλήνων παιδευσις, έτι δὲ η ἀπελευθέρωσις ή πολιτική, οὐ πάντες ἐπόθουν, εἶναι μὲν ἀνάγκη εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τὴν χριστιανικὴν νὰ στηριχθῇ, ἀλλ' αὕτη δὲν εἶναι δύνατὸν νὰ μένῃ ἀκρατιώς ἀσφαλῆς, ἢν μὴ ἐρείδεται ἐπὶ τῆς ἔθνικῆς παιδείας.

είναι δυνατὸν νὰ μένῃ κρατ
ἔθνικής παιδείας.

Καὶ ητοῦ πατέρευστος τὸ
δουλεύων Ἑλλῆν ὅτι ηδύναται
περιβάλλόμενος σήμερον ὑπὸ^{την}
διερμηνεύεις τοῦ στόλου, δὲ κρα-
τούσιν ἐκαρατομεῖτο· ἐπλούτοι
σίας τῶν Ἑλλήνων πολλοῖ· οὐ-
δεῖτος ἐστίροντο ὑπὸ τῶν δε-
εις τινα γωνίαν· καὶ τὸ κάλ-
σώματος εἰς κίνδυνον ητο. Με-
δύνος ἔμενε κτήσις· ἀλλὰ καὶ
ξπως κατὰ πάντα τὸν ἀνθρώπινον

Καὶ ἡτοῦ παῖδευσις τὸ μόνον ἀγαθόν, ὅπερ δὲν ἐφοβεῖτο ἐ^{ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΟΥ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥ} δουλεύων· Ἐλλῆν ὅτι ἥδύνατο γ' ἀφαιρέσῃ ἁ κατακτητής. Διότι ἐ^{ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΟΥ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥ} περιβαλλόμενος σήμερον ὑπὸ τιμῶν, ὁ γραμμάτευς τῶν Θυρῶν, ὁ διερμηγεὺς τοῦ στόλου, ὁ κραταιὸς τῆς Βλαχομπογδανίας ἥγεμών, καὶ τοῖς ἔκαρατομείτο· ἐπλούτουν διὰ τῆς ἀγρύπνου καὶ τιμίας ἐργασίας τῶν Ἐλλήνων πολλοῖ· διοὐλοι δυστυχεῖς! σπόγγοι κορεοθέντες διδαστος ἐστέροντο ὑπὸ τῶν δεσποτῶν, καὶ κατάξηροι ἀπερρίπτοντο εἰς τινα γωνίαν· καὶ τὸ κάλλος δὲ τῆς νεότητος καὶ ἡ ἀκμὴ τοῦ σώματος εἰς κίνδυνον ἦτο. Μόνη λοιπὸν ἡ παιδεία βεβαίᾳ καὶ ἀκίνδυνος ἔμενε κτησίες· ἀλλὰ καὶ ἡ μόνη ἀληθής καὶ ἀνοσος ἀπόλαυσις, ὅπως κατὰ πάντα τὸν ἀνθρώπινον βίον, καὶ τότε ἦτο. Καὶ ὥρμησαν εἰς τὴν ἐκ τῆς παιδεύσεως εὑδαιμονίαν. Λιότι ἐνεθυμοῦντο δτι ἐν ταῖς ἀρχαίκις· Ἀθῆναις ἐν δσῳ μὲν ἡ νεότης ἤκουε τοὺς λόγους τῆς συνέσεως, «εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν καταβαίνων ὑπὸ τὰς ἱερὰς ἐλαίας θὰ τρέξῃς μὲ καλάμην ἐστεφανωμένος λευκῇ μετὰ σώφρονος ἡλικιώτου, ἐκ σμίλακος εὐωδιάζων καὶ ἀπραγμοσύνης καὶ λεύκης φυλλοδολούσης κατὰ τοῦ ἔαρος τὴν ὥραν, ὅταν ἡ πλάτανος πρὸς τὴν πτελέαν ψιθυρίζῃ», ¹ τότε αἱ ἰστέφανοι· Ἀθῆναι, τὸ δαιμόνιον πτολίεθρον, ἐγένοντο δοῖδιμοι, τὸ καύχημα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἰς αἰσχίνην δὲ κατήντησαν τῆς Ἐλλάδος, ὅτι ἐζεύγνυντο εἰς τὸ πολιτικὸν ἄρμα τοῦ αἰσχροῦ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ κέρδος πολιτευομένου· Ἀλκιβιάδου, δτε εἰς πότους ἐρρίπτοντο κτηνώδεις, λήρους δὲ καὶ φληγαφίας ἐκάλουν τὰς φιλοσοφικὰς ζητήσεις τοῦ Λυκείου καὶ τῆς Ἀκαδημείας καὶ τοῦ Ὁδείου τὰς ὑψηλὰς ἐκ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς ἀπολαύσεις? καὶ συνέχαιρον—οἱ τὸν Παρθενῶνα·

¹ ² *Αριστοφ.* *Neg.* 1005 κεξ.

² Ἀλέξιδος Ἀσωτοδιδάσκαλος (ἀπόσπασμα 25).

Τι ταῦτα ληρεῖς, φλγναφῶν ἔνω κάτω
Λύκειον, Ἀκαδήμειαν, Ωδεῖον πύλας,
λήρους σοφίστῶν; οὐδέ εἰ τούτων καλόν.
Πένθεμεν, ἐμπίνθεμεν.

παραδώσαντες εἰς κατοικίαν τῷ Δημητρίῳ, ἵν' ἀσελγαίνῃ ἐν αὐτῷ· ὅπὸ τῆς Ηρθένου Ἀθηνᾶς τὸ δύχαλμα—διότι ἐδιώχθησαν οἱ φιλό-
σοφοὶ ἐκ τῆς Ἀττικῆς¹.

Ἐστω λοιπὸν εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῶν ἰδρυσάντων τὰ πρῶτα σχολεῖα διὰ τὴν νεότητά τῆς πατρίδος καὶ ὑπὲρ πάντας τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἔλασιν πατριάρχου Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, διστις καθίδρυσε τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, ἀστέρα καθιδη-
γήσαντα τὴν δουλεύουσαν πατρίδα εἰς τὴς σωτηρίας τὸν λιμένα.

Ἄν δὲ εἰς τὴν παιδείαν ἐστρεψαν τοὺς δρθικλιμοὺς ὡς εἰς σανίδα ἐλπίδος κατὰ τὸ πολιτεικὸν ναυάγιον τοῦ Ἐθνους, πρὸς τοῦτο δι-
εσκαλόους παρεσκεύασαν πρῶτον μὲ πᾶσαν κεκοσμημένους ἀρετὴν χρηστούς, φιλοτίμους, εὔσεβες, φιλοπάτριδας, τῆς πενίας καταφρο-
νητὰς καὶ τῶν ἀπὸ τῶν τυράννων κινδύνων, παράδειγμα γιγνομέ-
νους διὰ τοῦ ἴδιου βίου πρὸς τοὺς μαθητεύοντας παρ' αὐτοῖς. Διέτι
σοφωτάτη μὲν εἶναι ἦ γνώμη τοῦ ‘Ελληνικοῦ λαοῦ «μ' ὅποιον δά-
σκαλον καθήσῃς, τέτοια γράμματα θὰ μάθῃς», σοφῶς δὲ εἴπον καὶ
οἱ παλαιοί². «Ἄν ἔχῃ τις ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν εἰς τὸν Καλ-
λίαν, φιλοπότην θὰ καταστήσῃ αὐτὸν δὲ Καλλίας· ὃν εἰς τὸν
Ισμηνίαν, θὰ καταστῇ αὐλητῆς· αὐθάδης, ἐὰν εἰς τὸν Ἀλκι-
βιάδην· μάγειρος, ἐὰν εἰς τὸν Κρωβύλον· δεινὸς περὶ τὴν ῥητορικήν,
ἐὰν εἰς τὸν Δημοσθένη· στρατηγικός, ἐὰν εἰς τὸν Ἐπαμεινώνδαν·
ἐὰν εἰς τὸν Ἀγησίλαον, μεγαλόφρων· χρηστός, ἐὰν εἰς τὸν Φωκίωνα·
δίκαιος, ἐὰν εἰς τὸν Ἀριστείδην· ἐὰν εἰς τὸν Σωκράτη, θὰ καταστῇ
σοφός».

Σοφοὶ λοιπόν, συνετοὶ καὶ χρηστοὶ διδάσκαλοι ἐξηγήθησαν καὶ

Τύρβαζε· γκατρὸς οὐδὲν γίγεσθαι
ἀρεταῖ· πρεσβεῖαι τε καὶ στρατηγίαι
κόρμποι· κενοὶ ψοφοῦσιν ἀντ' ὅνειράτων.
Ὕπεις δ' ἐσ' ἀν φάγκας τε καὶ πίγες μόνα,
σπιθόδος δὲ τὰλλα, Περικλέης, Κόδρος, Κίμων.

¹ · Αἰσχύλος Ἰππεύς (ἀπόσπ. 94).

Τοῦτ' ἔστιν Ἀκαδήμεια; τοῦτο Εενοχράτης;
Πόλλ' ἀγαθὰ δοῖεν θεοὶ Δημητρίῳ
καὶ τοῖς γομοθέταις, διότι τοὺς τὰς τῶν λόγων,
ῷς φασι, δυγάμεις παραδιδόντας τοῖς γέοις
ἐς αδρανῆς ἔρρειν φασὶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς.

² Αιλιανοῦ Π. Ιστ. 3, 16.

τοιοῦτοι εὐτυχῶς δὲν ἐνέλειπον ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Διέτι τῇδη, μετὰ τὸν σκοτεινὸν ἐν πᾶσι μεσαίωνα τῆς εἰκονομαχίας, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοφίλου καὶ Ἰωάννου τοῦ Γραμματικοῦ, ἡ ἀναγέννησις τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν τήρεται ἐν τῷ Βυζαντίῳ, ἥτις εἰς ἀκμὴν ἐλθοῦσα ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων μετελαμπαδεύθη κατὰ μικρὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀχροικὸν δυτικὴν Εὐρώπην, ἐνθα ἐν Ἰταλίᾳ μὲν πρώτον, ὅστεον δὲ καὶ ἐν ταῖς λαϊκαῖς ἔκει χώραις "Ελληνες σοφοί, διΒαρλαὰμ περιτον καὶ δι Λεόντιος Πιλάτος, μετ' αὐτοὺς δ' ἄλλοι πολλοὶ ἡρμήνευσαν τὸν "Ομηρον, τὸν Σοφοκλέα καὶ τοὺς ἄλλους συγγραφεῖς καὶ ἐδίδαξαν τὴν φιλοσοφίαν τῶν πλατωνικῶν ἰδεῶν ἀντὶ τοῦ ἐκ τοῦ ἀριστοτελικοῦ ἐμπειρισμοῦ προελθόντος σχολαστικισμοῦ. Ἐκ τούτου δὲ δι σκαιδὸς καὶ ταπεινὸς σκοτισμὸς (obscurismus) ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς, ἀγλαόθρονος δὲ ἀναξ δι ἀνθρωπισμὸς (humanismus) ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν λαῶν τῆς Δύσεως κατέστη".

Τούτων τῶν εὑρεῖαν παῦδείαν πεπαιδευμένων 'Ελλήνων οἱ πλεῖστοι, πρὶν ἀπέλθωσιν εἰς Ἰταλίαν, είχον διδάξῃ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ. Ἀλλὰ τούτων τινὲς μὲν ἐπανήλθον εἰς τὴν πατρίδα, ἐδίδαξαν καὶ ἐτελεύτησαν ἐν αὐτῇ, ἄλλοι δέ τινες, ἐνθεοὶ καὶ οὗτοι ὡς δι Πλήθων, τοὺς ὑπερασπίσαντας τότε τὴν Πόλιν, τὴν Μονεμβασίαν, τὰ Καλάβρυτα καὶ ἄλλους τόπους ἐνέπνευσαν τὴν γνώμην περὶ πλείονος νὰ ποιῶνται τῆς ζωῆς τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, τῆς διανοίας αὐτῶν τὸ φέγγος μόνον ἐν τῇ γῇ ἡμῶν κατασκεδάσαντες εἰς τὸ Γένος πρὸ τῆς δουλείας καὶ μετ' αὐτήν. Καὶ τοιοῦτοι ἐγένοντο πλὴν ἄλλων δύο παρὰ τὸν Πλήθωνα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν γραμμάτων ὑπέροχοι καὶ παμμέγιστοι καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἡμετέρου Γένους, Μᾶρκος δι Εὐγενικὸς καὶ Γεννάδιος δι Σχολάριος.

Τῆς φαεινῆς ταύτης τριάδος τὰς περισέμνους εἰκόνας ἴδοι ἐνταῦθα ἀναρτῶμεν ἐν τῇ 'Εθνικῇ Ημαναθήῃ.

¹ Τοσαύτη διπῆρεν τῇ ἀγάπῃ καὶ δι θαυμασμὸς τῶν σοφῶν τῆς Δύσεως πρὸς τὴν 'Ελλάδα, ώστε πολλοὶ καὶ τὰ ὄνόματ' αὐτῶν ἐξελλήνισαν. Οὗτως δι Ρεύχλινος ἐγένετο Καπνίων, δι Geert Geerts "Ἐρασμος, δι Holzmann Ξύλανδρος, δι μέγχε Boileau Despreau ὑπεγράφετο εἰς τὰ θαυμάσια ποιήματ' αὐτοῦ 'Υδροπότης Λειμώνιος, δι δὲ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Θρησκευτικῆς Μεταρρυθμίσεως κράτιστος συγεργάτης τοῦ Λαυθήρου ως Μελάγχθων είναι γνώριμος, διγνοσύμνου διλως τοῦ γερμανικοῦ ὄνόματος αὐτοῦ Schwarzerd, καὶ ἄλλοι πολλοί.

Α'

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΜΙΣΤΟΣ ΠΛΗΘΩΝ

Μῆτερ Ἑλλάς, θτεν βλέπω σε ἀγέρωχον καὶ ἄμα γλυκεῖαν ὑπὸ^{ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΑΘΗΓΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΕΤΣΙΟΥ} ἀνόμῳ χριτῶν εἰς τὸν σταυρὸν ἐλκομένην, πῶς μοῦ ὑπενθυμίζεις^{ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΑΘΗΓΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΕΤΣΙΟΥ} τὸν θεάνθρωπον. τῆς γῆς τὸν κύριον καὶ τῶν οὐρανῶν, δπως ἐλκό-
μενορεὶς σταυρὸν εἰκόνισεν αὐτὸν ἐν Μονεμβασίᾳ δ ἀγνωστος καλλι-
τέχνης. Τὸ σῶμά του τὸ εὐγενές, μὲ τὴν στάσιν τὴν σεμνήν, τὸ
εὑρὺ ψρυμονικῶς πρὸς τὸ ὄψος, φευδεὶς πορφύρᾳ περιβάλλεται μετὰ
κευδοχρύσων παρυφῶν καὶ ὑαλίνων οὐχὶ τιμίων λίθων. Καὶ ἀνέχε-
ται τὴν ὅντας δ βασιλεὺς τῆς δόξης καὶ τὰς χεῖρας, δεδεμένας διὰ
σχοινίου, αἱρεὶ δλίγον, δεικνύων δι τὸ πλήν τῶν μαστιγώσεων καὶ τῶν
ἐμπτυσμῶν καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἡμῶν ὑπομένει. Τὴν καστανὴν κόμην
του, τὴν ἀπαλήν, τὴν δμαλῶς πίπτουσαν ἐπὶ τῶν ὄμων, δ ἀκάνθι-
νος σφίγγει στέφανος, καὶ σταγόνες αἴματος χραίνουσι τὸ ἥρεμον
μέτωπον καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ ωχρὸν ἀλλὰ λειον καὶ δμαλόν,
ώς ή θεία τῆς ψυχῆς του γαλήνη. Κλίνει τὴν κεφαλήν, θεδεις αὐτός,
εἰς τὰ θεῖα βουλεύματα καὶ οἱ μεγάλοι μέλανες δρθαλμοί του, μὲ
τὸ βλέμμα αὐτῶν τὸ ἡμερον καὶ ἀσφαλές, τὴν προθεσμούλευμένην
μαρτυροῦσιν ὑπερτάτην ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος θυσίαν.

Καὶ σύ, ὅπως ἔκεινος, τὸν κόσμον τοῦτον ἡγάπησας, νὰ ζῇ^{Ε.Υ.Π. Μ.Σ. Ι.Π.} ἐλεύθερος ἐδίδαξας, εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ τὸν θεοειδῆ, περὶ τῆς σαρ-
κὸς μόνον τῆς ζωῶδους βιουλευόμενον, πτέρυγας ἐδώρησας λευκὰς
καὶ εἰς τὰς χώρας ἐπέταξε τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τοῦ
ἀγνοτάτου καλοῦ τὸ συναίσθημα εἰς αὐτὸν ἐνεφύσησας. Καὶ δ ἀδ-
σμος οὗτος χολὴν καὶ δῖος τὴν γλυκύθυμον ἐπότιος, μὲ στέφανον
ἀκάνθινον ἔσχισε τὸ μέτωπόν σου τὸ ὑψηλὸν καὶ ἐπὶ σταυροῦ σ'
ἐκάρφωσεν δ κατάρατος. Ἀλλὰ γαληνικὰ ἀνέβης εἰς αὐτόν· ἐγνώ-
ριζες ή ἀθάνατος δι τὸ θέλημα. Τὸ κράτος σου μόνον ἀπέ-
θανε τὸ πολιτικόν, δ δὲ πνευματικός σου βίος τῆς ἀνθρωπότητος.
Ἐγένετο τὸ λυκανύγές. Διέτε σὺ αὐτήν, σκοτιάν καὶ ἀγροικον, ἐν

σκότω κειμένην ταπεινήν, ἀνευ τέχνης μεγάλης, ἀνευ φιλολογίας ἐναρμονίου, ἀνευ φιλοσοφίας ὑψηλῆς, ἐπαιδευσας, ἀδαμαντίνας δέσμας ἀνεσπέρου αἰγλῆς πρὸς αὐτὴν ἐκπέμψασα, τὸν χαρίεντα πολιτεισμὸν σου καὶ τούτου κήρυκας τοὺς υἱούς σου τοὺς σοφοὺς καὶ βαθυγνώμονας.

Σεμνὴ χορεία πνευμάτων ὑπερόχων, ἀνδρες σοφίας παντοδαπῆς, "Ελληνες τῆς δεκάτης πέμπτης ἐκκνονταετηρίδος περὶ τὸν βωμὸν τῶν Μουσῶν Ὕμνον ἀρρήτου ἄρμονίας ἔδουσιν, ἐν Ἰωάννης καὶ ὁ Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς, Μάρκος ὁ Ἐφέσου. ὁ Βησσαρίων, Γεώργιος ὁ Σχολάριος, οἱ Χαλκοκονδύλαι, ὁ Μουσοῦρος. Γαζῆς ὁ Θεόδωρος· ἱεροφάντης δέ, τῆς θυσίας ἔξχρων καὶ τοῦ ἄσματος, ὁ ἀργυροχόμητος εἶναι καὶ χιονοπώγων, θείαν περιβεβλημένος, ὡς ὁ Ταϊγετος μεγαλειότητα, Γεώργιος ὁ Πλάθων.

Πού ἐπερίδοξος ἔγεννήθη ἀνήρ; ἐν Βυζαντίῳ ἦν Μυστρᾶ; Παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου τὰς εὔδομους ἐκ τῶν ὕακλινθων καὶ τῆς ἥσθης καὶ τῆς ιόχρου θαλάσσης ἡνδρώθη πλησίον τῶν μεγάλων τῆς φιλολογίας παιδευθεὶς καὶ τῆς φιλοσοφίας διδασκάλων, ἀλλὰ μὲν ὑδωρ τοῦ Εὐρώτα βεβαίως ἐλούσθη γεννηθεὶς καὶ ὑπὸ τὰς πορτοκαλλέας καὶ κατὰ τοὺς ἀκηράτους λειμῶνας τῶν τοῦ Ταΰγέτου πλευρῶν ἐπλανήθη, περὶ ἀρετῶν καὶ τὰς περὶ θεοῦ φυσικὰς ἀποδείξεις μελετῶν ἢ τὴν μονῳδίαν ἐπὶ τῇ ἀστιμῷ δεσποίνῃ Ὑπομονῇ καὶ τὰς πρὸς Βησσαρίωνα φιλοσοφικὰς ἐπιστολὰς γράψων ἢ τὰ περὶ νόμων καὶ πολιτείας καὶ τῆς ἐκ τούτων εὑδαιμονίας τῶν ἀνθρώπων ἔρευνῶν.

Καὶ ἐγένετο διὰ τῆς μελέτης τῶν πλατωνικῶν καὶ τῆς ἐπισκοπήσεως τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς οὕτως εἰς σοφίαν μέγας. Ὅστε πάντες ἀπὸ τῶν χρόνων αὗτοῦ μέχρι σύμερον θειότατον καλοῦσι τὸν ἀνδρα, ἀντάξιον τοῦ Πλωτίνου καὶ Πρόδηλου τῶν νεοπλατωνικῶν. Οὐ Βησσαρίων δὲ περὶ αὗτοῦ εἴπε· «μετὰ Πλάτωνα (Ἐξηγρήσθω δὲ λόγου Ἀριστοτέλης) σοφώτερον οὐκ ἔφυσεν ἢ Ἐλλάς» καὶ ἐν ἐπιγράμματι περὶ αὗτοῦ λέγει δτὶ μεταξὺ τῶν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ θεοειδῶν ἀνδρῶν, αὖς ἐγέννησεν ἢ Ἐλλάς, ἐν Γεμιστὸς παραχλλάσσει ὅσον δῆλιος τῶν ζστρων. Νέος Σωκράτης καὶ Νέος Πλάτων τότε, ἐν Φλωρεντίᾳ διδάσκων, ωνομάσθη. πρὸ ἐνδομήκοντα δὲ ἀκόμη ἐτῶν ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτος καὶ τῆς Ψυχῆς, ὁ μέγας Ἰταλὸς Λεοπάρδης, ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ὑπ' αὗτοῦ μεταφρασθείσης μονῳδίας «ἐπὶ τῇ

χοιδίμῳ δεσποίνῃ, "παρομονῇ" λέγει: «ὅ Γεμιστὸς ἐγένετο ἐκ τῶν μεγαλοφυεστάτων καὶ παραδοξοτάτων ἀνδρῶν τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος.....Συνέγραψε πάμπολλα ἔργα ἱστορικὰ καὶ φιλοσοφικὰ μετὰ τηλικαιύτης ἐμβριθείας, ὅγιοῦς κρίσεως, γλαφυρότητος περὶ τὸν λόγον καὶ περὶ τὴν φράσιν λεπτότητος, ὥστε ἐδιεξερχόμενος νῦν τὰς ἀπαραμίλλους ἐκείνας συγγραφὰς θέλει ὁμολογήσῃ ὅτι ὁ Γεμιστὸς κατὰ τοῦτο μόνον ἀπολείπεται τῶν μεγάλων Ἑλλήνων συγγραφέων, ὅτι δὲν ἤκμασεν ἐπὶ τῶν εὐχεῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος χρόνων».

Καὶ ἡμεῖς δὲ γράφοντες πρὸ δέκα ἑτῶν τὴν εἰκόνα του εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πάνθεον τῶν Πατρών (Τὰ Πάτραι, ἔτος Β' ἄρ. 22), ἐλέγομεν περὶ αὐτοῦ: «Φιλοπονώτατος, ἑκατὸν ἑτη ἐνεκκ τῆς χρηστότητος τοῦ βίου ζῆσας. συνέγραψε πάμπολλα καὶ περιφανῆ συγγράμματα. Βραχυλόγος ἦτο ἐν τῇ μετ' ἄλλων ἀναστροφῇ, στερούμενος σοφιστικῆς φλυαρίας· ἀλλ' ἦτο μελετηρότατος καὶ ἐρευνητικώτατος. Τούτων δὲ καρπὸς αἱ μεγάλαι γνῶμαι αὐτοῦ αἱ σοφώταται εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ τὰ ἱστορικά, τὰ γεωγραφικά, τὰ φυσικά, τὰ μαθηματικά, τὰ στρονομικά.

‘Αλλ’ ἦ διάνοια αὐτοῦ ἦ γενναῖα ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ κατεδείχθη, δῆγγήσασα διὰ τῶν πλατωνικῶν ἰδεῶν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἰς κόσμους ὑψηλοὺς τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ δικαίου καὶ τοῦ καλοῦ, κατακερούνωσασ δ’ ἀπὸ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ φιλοσοφικῆς καθέδρας τὸν σχολαστικισμόν. Ἀναμορφωτής δὲ πολιτικῆς συνέγραψε τὸ πολυθρύλητον σύγγραμμα «περὶ νόμων καὶ πολιτείας ἀρίστης, ἢ ἢν διοικούμενοι ἀνθρώποι καὶ ἀττ’ ἢν καὶ ἴδιᾳ καὶ κοινῇ μετιόντες καὶ ἐπιτηδεύοντες, ὡς δυνατῶν κάλλιστά τε καὶ ἀρισταὶ βιώειν καὶ εἰς δόσον οἶν τε εὐδαιμονέστατα».

Πνεῦμα πετόμενον πάντοτε εἰς τοὺς αἰθέρας τοῦ ὑψηλοῦ τοῦ ἀρχαίου κόσμου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν πᾶσι θαυμαστής καὶ τῶνσια αὐτοῦ τὸ γυμναιστερὸν Γεμιστὸς ἀποθέμενος ώνομάσθη Ηλίθων, πρῶτος ἡγηθεὶς καὶ ἐν τούτῳ τῶν ἀνθρωπιστῶν.

‘Αλλ’ ἐλπίδες μάταιαι περὶ ἀναστάσεως τοῦ γένους παρέσυρον αὐτόν, «σοφίας ὀπειρον πέλαγος», μέχρι τῆς ἀβύσσου γνώμης τῆς εἰδωλολατρείας. ‘Αλλ’ ἂν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Σπάρτῃ ἀπέτεινον λατρείας ὕμνους εἰς ἀγάλματα, αὐτὸς ἐ τετραμένος φίλος τῶν Παλαιολόγων πορευθεὶς μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος

Ιωάννου ώς συγχλητικός εἰς τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδον, «τὴν ὁρθοδοξίαν διὰ κομφῶν καὶ ἴσχυρῶν λόγων καὶ ἀδαμαντίνου στήθους ὑπερήσπισεν» ἐνισχύων τὸν κλονούμενον Πατριάρχην, δ ἀκλόνητος ἐν ταῖς γνώμαις αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Ἀποστόλων στηριζομέναις, δικαίως καὶ διὰ τοῦτο κληθεὶς «λαμπρὰ τοῦ γένους εὐδαιμονία καὶ θείον δώρημα».

Τὸν βίον ἦτο σεμνὸς καὶ κόσμιος καὶ τὴν δίαιταν δλιγαρχής, ἀλλ' οὐχί, ὡς οἱ ἀρχαῖοι κυνικοί, ἀλαζών διὰ τοῦτο καὶ αὐθάδης. Τὸν δὲ¹ Ἐλληνικὸν λόγον ἥγαγεν εἰς κάλλος καὶ ὄψις καὶ ἴσχυν καὶ λαμπρότητα ἀνταξίαν τῶν ἀρίστων ἡμερῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐνέχοντα χάριν ἀττικὴν καὶ κομφότητα ὑφους καὶ βάθος ἅμα γνωμῶν, ἀποδείξας δτι δ ἔχων ἰδέας καὶ οὐχὶ ἀπαίδευτος καὶ σήμερον ἔτι δύναται νὰ γράψῃ εἰς γλωσσαν πλατωνικήν.

Μετὰ τῶν λοιπῶν δὲ Ἐλλήνων ἀνθρωπίστων καθίδρυσε τὸν περικαλλῆ ναόν, ἐνθα ἐστήθη σεμνότατον τὸ ἀγαλμα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Διὸ ἐτιμήθη ως ἡμίθεος οὗτον καὶ μετὰ τὸν θάνατον ὁ Βενετὸς ἀρχιστράτηγος Μαλατέστας ως τρόπαιον φαεινὸν στρατείας τινὸς αὐτοῦ κατὰ τῶν Τούρκων ἐκόμισεν ἐκ Σπάρτης εἰς Ἰταλίαν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τὰ δστᾶ.

“Αν δὲ τῶν υἱῶν αἱ ἀρεταὶ κόσμος εἶναι τῶν γονέων, ποῖος διὰ τὴν Ἐλλάδα τῶν τελευταίων χρόνων κόσμος λαμπρότερος τοῦ Πλήθωνος; Ο μέγας Λεοπάρδης ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ λόγῳ, ἐκ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ μεγαλείου λαμβάνων ἀφορμήν ἔγραψεν. «Θαυμασμοῦ ἀξιον ἀληθῶς τὸ Ἐλληνικὸν γένος, δτι ἐπὶ εἶκος τέσσαρας αἰῶνας διετέλεσεν διὰ τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμὸν ἀπαράμιλλον καὶ ἀνυπέρβηλητον πρότυπον».

¹ Ἀγωτέρω σελ. 12 σημ. 1.

■

+ ΜΑΡΚΟΣ Ο ΕΦΕΣΟΥ

"Εφαλεν δι Πλάτων, εύρυμέδων τῶν ἰδεῶν, «μείζονος τιμῆς ἀξία
εἶναι ἡ πατρὶς καὶ σεβασμὸς μείζονος καὶ ἄγιωτέρα πατρὸς καὶ μη-
τρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων».

·Άλλα τίνα τὴν πατρίδα ταύτην ἀποτελοῦσι; Μή τὰ χειροπια-
στὰ ἀγαθά; οἱ ἀγροί, αἱ οἰκίαι, τὸ ἀργύριον; "Αν τοῦτο ἦτο ἀλη-
θές, τότε πατρὶς θὰ ἦτο διὰ τοὺς γαστριμάργους ἡ ἐστία ἡ μαγει-
στική, ὅπως διὰ τοὺς κυβευτὰς ἡ τράπεζα τοῦ χαρτοπαικτίου· καὶ θὰ
εἶχε δίκαιον ὁ παλαιὸς ἔκεινος σοφιστὴς ὁ εἰπών, «πατρὶς ἐστιν.
ὅπου ἂν τις εύτυχῇ».

·Άλλ' αὕτη εἶναι τὸ κτήνοντος ἡ γνώμη.

Τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων ἡ στοργή, τῆς φιλίας τῶν περὶ ἡμᾶς
τὸ ἄγιον συναίσθημα, ἡ κοινότης μάλιστα πόθων, ἀγώνων, κινδύ-
νων ὑπὲρ τῆς πατρίου γῆς, ἡ ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου αὐτῆς ἐν πολι-
τικῇ ἀρετῇ καὶ ἐλευθερίᾳ ἄγρυπνος μέριμνα, ἡ λατρεία εἰς τὴν θρη-
σκείαν αὐτῆς ταῦτα εἶναι πατρὶς.

Εὐλογητὸν λοιπὸν τῶνομα τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀθλούντων. Ἐπάνω
ἔκει εἰς νοητόν τινα "Ολυμπὸν τιμῆς, ἐκ λευκῆς αἴγλης ἀκτινοδο-
λούντες, κάθηνται οὗτοι χρυσόθρονοι, σεμνοί, ὡς ἐν συνεδρίῳ ἀνά-
κτων, οἱ ἐργάται τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ, τῆς εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος.

Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ, τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου, τὴν ἔκπα-
γλον μορφὴν ἴδοù πρὸ τῆς εὐγνώμονος φέρομεν συνειδήσεως τοῦ
Ἐθνους.

·Άλλος τις ἡς θαυμάζῃ μᾶλλον τὸν Ἀλέξανδρον, συνεσπειρα-
μένον ὑπὸ τὴν ἀσπίδα, δρμῶντα καὶ καταπατοῦντα τὰ τείχη τῶν
Μακεδῶν Ἰνδῶν, ἡς θαυμάζῃ τὸν Νικοτσάραν, μετέωρον ἀνδρείας
περιλαμπές, διελαύνοντα διὰ τῆς Μακεδονίας. Ἐγὼ τῆς ψυχῆς μου
τοὺς δρθαλμούς ἔχω, ἵνα ὑπὲρ πάντα τοιοῦτον ἐν ὅπλοις θάνατον θαυ-
μάζω τὸν Σωκράτη οὐ μόνον ἀτρόμητον πίνοντα τὸ κώνειον ἄλλα καὶ

μετὰ κομψωτάτων χαριενών σμῶν. τὸν Βλαχίζαν μεγαλόφρονα καὶ ἀπτόητον μένοντα πρὸ τῶν θηριωδῶν βασινιστηρίων τοῦ βεζύρη τῶν Ἰωαννίνων.

Τοιοῦτος ὅνειρος γαλυθεῖνων ὅπλων, ὅνειρος μανικῆς ἐν μάχαις ὄρμῆς ἐγένετο Μᾶρκος δός^{τον} Εφέσου, τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς πατριόδος ἡρωϊκὸς πρόμαχος. Ἀλλὰ τὸ ῥάσσον αὐτοῦ τὸ πενιχρὸν θάμβος καὶ πτόησιν ἐμβάλλει εἰς τῆς ἀληθιοῦς πίστεως τοὺς ἔχθρούς καὶ ἐπιτούς στήθους αὐτοῦ σταυρὸς θώραξ ἀδεμάντινος εἶναι ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

Λησταὶ παντοδαποί, κτηνώδεις, αἴματοπόται δοσιανοί καὶ εὔεωποι διαρπάσσαντες είχον διασπάσῃ τὸ κράτος ἡμῶν τὸ μεσαιωνικόν. Πρὸς βορρᾶν μὲν τῆς Θράκης πάντοτε ἐφεδρεύοντες οἱ Βούλγαροι, κατὰ τὰς θυέλλας τοῦ κράτους ἡμῶν πρὸς ὁρπαγήν, ἐν τῇ Στερεῷ ὃ εἰ πολλαχοῦ, πολλαχοῦ τῆς Ηελοποννήσου, ἐν ταῖς Ἰονίαις καὶ ταῖς νήσοις τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου Φράγκοι, Βενετοί, Γενοβῖται, ἀλλοι ἀντίχριστοι: Λατίνοι, ἀπανθρώπως ἀρχοντες, πληροῦσι τὰς κοιλίας των ἐκ τῆς ἐργασίας ἡμῶν, καὶ τὰς σελίδας τῆς ἴστορίας μακροῦ μαρτυρολογίου ἡρώων ὑπὲρ τῆς δροθιδοῦς καὶ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἀγχόνην, εἰς τὸν πέλεκυν, εἰς φρικώδη βασινιστηρία παραδεισμένων. Λύκων στίφος τέλος περιεστοίχιζεν αὐτό, οἱ Τούρκοι οἱ δομικοί. Καὶ οὐδεὶς ἢ τοῦ ἐ βοηθῶν. Ἀλλ' οὐδὲ ἐπίκουρος εὑμενῆς. πρόφρων ἔρχεται ἢ Εὐρώπη τῆς Δύσεως. «Ω ! πόσον ἢ το πάντοτε τῆς φιλοκερδείας ἔχθρά ! Οὐδὲν ζητεῖ λοιπόν, οὐδὲν παρὰ τοῦ γένους τοῦ Ἑλληνικοῦ πνιγομένου. Οὐδέν. Μόνον τὴν ψυχήν του. Καὶ δι βασιλεὺς Ἰωάννης, δι πατριάρχης καὶ ἢ ἀλλη ἐκκλησιαστική ιεραρχία, ἢ ἀκολουθούσα εἰς Φλωρεντίαν αὐτῷ, λησμονήσαντες δι τι βραδύτερον ἐκήρυξε Μάξιμος ἢ Μαργούνιος διτι «ἢ, Ρώμη οὐδέποτε εἴναι φίλη τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν δέ ποτε γείνη, ἢ φίλα αὐτῆς δὲν εἰναι μακρά», οἱ μὲν δέ εἰπιδων κενῶν τρεφόμενοι περὶ βοηθείας ἐκ τῆς Δύσεως ἀληθιοῦς κατὰ τοῦ ἐκ τῶν διθωμανῶν κινδύνου, οἱ δὲ ὑπὲτῶν δεήσεων πιεζόμενοι τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τῶν παντοίων ἀπειλῶν, λησμονήσαντες διτι αἱ μυριάδες τῶν μαρτύρων, τῶν ὀμολογητῶν, τῶν μεγίστων τοῦ χριστιανισμοῦ πατέρων Ἑλληνες ἢ σαν. ἔρριψαν εὗτελῇ τὴν βασίλισσαν. τὴν Ὀρθοδοξίαν, πρὸ τῆς αὐθάδους Ῥώμης.

Πύργος τότε χάλκεος ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν κατὰ τῶν επιτικῶν τῶν κενεοφρόγων αὐτοὺς ἔστη, ἢ Ἐφέσου Μᾶρκος.

Τὴν ἀρίστην ἐν Κωνσταντινουπόλει διδασκομένην τότε παιδείαν κράτιστα καὶ ἀριστα εἶχεν ὃ ἀνὴρ παιδευθῆ, ἐμπεφορημένος δὲ ὑπὸ τοῦ Ηείου λόγου πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰκοσιπενταέτης ὁ σώφρων τὸν βίον εἰς τοὺς πτωχοὺς διανείμας ὁ χριστιανὸς ὁ φιλάνθρωπος, Ἱερεὺς ἐγένετο καὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Φροντιστηρίου ('Ακαδημείας) διὰ τὴν σοφίαν κατεστάθη διευθυντής, ἐξ οὗ πλεῖστοι τῆς 'Ελληνικῆς παιδείας πρὸ τῆς 'Αλώσεως καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας διδάσκαλοι τῶν 'Ελληνικῶν γραμμάτων ἐξεπορεύθησαν καὶ ἀπόστολοι τῆς πίστεως τῆς εὑσεβοῦς.

Ἐν 'Φλωρεντίᾳ δέ, συμμαχητὰς τοὺς Γεωργίους ἔχων¹, ὡς ἐπίτροπος τοῦ πατριάρχου 'Ιεροσολύμων «τὴν πάτριον δόξαν μόνος ἐν μέσοις Αλατίνοις ὑπερήσπιζε, μόνος δὲ τοῖς ἄλλοις θαρρεῖν ὑπὲρ τῆς πατρίου πίστεως ἐπεισε διὰ τῆς καλῆς αὐτοῦ καρτερίας καὶ ἀρετῆς καὶ σοφίᾳ καὶ λόγου δυνάμει». Καὶ ὅστερον δέ, δτ' ἐπανηλθε παρ' ἡμῖν, καίτοι διωγμὸν ὑπέστη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐκρατήθη ἐν Λήμνῳ καὶ ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ ἐτέθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως, δὲν ἐπιτοήθη· διότι «δ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ τῆς ἀληθείας δύναμις» δὲν δεσμεύεται, ἀλλὰ πολεμῶν ακατὰ τῶν ἀλιτηρίων καὶ παραβατῶν τῶν πατρίων θεσμῶν· Θάρρος ἐνεφύσα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δμοφρόνων ἀδελφῶν, κηρύσσων δτι «ἡ τῶν ἐκκλησιῶν ψευδοένωσις διαλυθήσεται». Καὶ τοῦτο κατώρθωσε διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἔργων διαυγείας πνεύματος ὁ φιλοσοφώτατος καὶ δυνάμεως λόγου ὁ περὶ τὰ 'Ελληνικὰ γράμματα κρυταῖς.

Καὶ ἔπεισεν δ στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πατρίδος παρὰ τὴν σημαίαν τῆς ὁρθοδοξίας ἀτρόμητος ἀγωνισθεὶς ὁ μεγάθυμος, ὁ ζσπιλος.

¹ Γεώργιον τὸν Πλάγιθωνα καὶ Γεώργιον τὸν Σχολάριον.